

АНАТОЛІЙ ДНІСТРОВИЙ. У РАМКАХ СВОБОДИ. СВІТ ПОЗА НОРМОЮ.

Г. В. Соловей, студентка групи УМм-1-18-2.03, VI курсу, спеціальність «Філологія (українська мова та література)», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник: Т.О. Саврасова-В'юн, заступник з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної роботи, кандидат психологічних наук, доцент.

У статті розглядається творчість Анатолія Дністрового як письменника-філософа. На матеріалі романів «Пацики», «Місто уповільненої дії», «Патетичний блуд», «Дроздофіла над томом Канта» розкрито глибинний сенс буття людини у суспільстві. Стаття окреслює нетиповість світобачення автора.

Ключові слова: суспільство, проза, лексика, вульгаризм, сленг

На сучасному поприщі письменства багато іменованих літературознавців і критиків популяризують імена все нових і нових письменників, читацька аудиторія яких разом з тим поширюється, але, на жаль, творчість Анатолія Дністрового не є об'єктом активних досліджень, що і зумовлює **актуальність нашої роботи**. Так, метою його романів на перший погляд є зображення реалій життя підлітків початку 90-х років минулого століття. Саме така думка утвердилася у працях І. Андрусяка і Р. Харчука. Та чи можна характеризувати усю творчість сучасного письменника беручи до уваги декілька творів, які вищезазначені дослідники вважають «бандитською сагою» [1, 7]. Не варто забувати, що Анатолій Дністровий є автором низки новел, поезій та есе, що дають нам змогу розгледіти у його творах глибинний філософський характер.

Лексика творів Дністрового майорить вульгаризмами, брутальною лайкою, суржилом, сленгом, що є засобом вираження його світоглядних маркерів, саме вони допомагають глибше розкрити зміст розмовно-побутового

стилю героїв його творів, вони ж, в свою чергу, є прототипом кожного другого тогочасного підлітка. Художні твори з лексикою даного спрямування є об'єктом дослідження багатьох науковців, до прикладу ґрунтовна робота Л. Ставицької «Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників» [6]. Художній феномен прози письменника визначається його оригінальною жанрово-стильовою парадигмою, яка могла б дати свіжий погляд на сучасну літературу.

Мета статті - довести думку про нетиповість манери письма Анатолія Дністрового та значимість цього факту для розвитку та дослідження літератури; з'ясувати особливості взаємодії художнього й автобіографічного у жанровій структурі романів; окреслити взаємодію гармонії світу і людини на тлі творчості автора; розкрити проблеми соціально-культурної, психологічної і педагогічної занедбаності.

Хто він, поет і прозаїк, філософ і живописець, високоінтелектуальний бунтар від літератури чи, може, юний маргінал напівкримінального штибу, чий образ так яскраво і випукло вимальовується в низці його романів? Чи можна розглядати творчий доробок Анатолія Дністрового як цілісний, монолітний пласт, глибинна суть якого, його, так би мовити, першопризначення, відшукати очевидний, чи синтезувати свій власний рецепт загальнолюдського катарсису, шлях, що веде до світла і краси, а саме цього ми чомусь свідомо або не свідомо очікуємо від митців у всіх іпостасях, адже світ, мовляв, і так огидний у достатній мірі, аби бруднитися об нього ще й в мистецтві. І так, і ні. У багатогранному, різноспрямованому таланті автора ми, безперечно, віднайдемо і такий його вектор, адже митець, а надто ж саме цей конкретний митець – це віддзеркалення епохи, а дзеркала, як відомо, не брешуть. Художник і доволі тонкий лірик, хоч поезія його і потребує особливого підходу, а часом, і неабияких інтелектуальних зусиль, Анатолій Дністровий аж ніяк не обходить у творчості красу і гармонію світу і людину у ньому як найвище творіння Всевишнього. Втім і найбільш ниці, огидні, брудні прояви людського існування теж вельми яскраво представлені у творчості письменника.

Так, у своїй трилогії «Місто уповільненої дії» [3], «Пацики» [5] та «Патетичний блуд» [4] Дністровий із вправністю досвідченого хірурга показує читачеві відвертий розтин такого собі гнійника на тілі соціуму, у якому застрягли і відчайдушно борсаються ті, кому завтра, як предковичним атлантам, підставляти плече під моноліт того самого соціуму, котрий нині нещадно чавить їх непідйомною своєю вагою, бо у тих, хто мав би забезпечити їхню щасливу юність, банально не вистачило сили втримати над ними небо. Бридко? Огидно? Брудно? А хто сказав, що хірургічне втручання у душу не болісне так само, як і операція на тілі? Нам неприємно бачити процес і ми безжально тавруємо того, кому вистачило відваги й сили волі зробити це за нас.

Втім, проблема соціально-культурної, психологічної і педагогічної драми молодого покоління вчорашніх радянських дітей, які безнадійно заплутались у павутинні урбаністичних нетрів, віддані у жертву історії, далеко не єдина і, мабуть, навіть не провідна у творчому доробкові письменника. Так, зокрема, у своєму романі «Дрозофіла над томом Канта» [2] Анатолій Дністровий звертається уже до зовсім іншого, але не менш болючого, актуального і гострого питання, науково-освітньої нашої самодостатності. І тут, як і в інших романах, письменник безпощадно оголює все сором'язливо прикрите благопристойністю, нормою і нормативністю, зашореністю звичкою і нашими щоденними реаліями. І знову перед читачем постає чергова драма, ба навіть трагедія національного масштабу, бо освітянська імпотенція, відверта особистісна неспроможність кожного окремого індивіда від науки, створює вельми печальну картину загального занепаду у сфері, що мала би бути рушійною силою для майбутніх поколінь. Може, тому і тупцюємо ми і досі на місці, бо не підсилу було свого часу ось таким дрозофілам дати нам необхідний імпульс для кроку вперед.

Неймовірно влучний, знаковий навіть образ примітивної мушки, що активно живе й розвивається в умовах розпаду, бродіння й загнивання, як ніякий інший розкриває психо-ментальні й соціокультурні першопричини появи персонажів, подібних героєві Анатолія Дністрового. І все б нічого, коли б

не був його роман черговим зрізом українських реалій, що з фотографічною точністю показують нам нас.

Тому й закидають авторіві подеколи, що, мовляв, бачить він у співвітчизниках лиш хіть і бруд, і здирництво, і нищість..., що немає і бути не може естетики в брутальній лайці, котрою пересипані деякі його твори, так, що навіть послужили одним із джерел для укладання словника з ненормативної лексики української мови. Напевно. Але замовчування проблеми або ж відсторонення від неї ще ніколи не ставали причиною для її усунення, тоді як визнання і окреслення масштабів – завжди вважаються першим кроком на шляху до вирішення. Неоднозначна, полярна часом реакція на творчість Анатолія Дністрового свідчить лише про одне: немає тих, хто залишився б байдужим до літературного доробку письменника, а значить, йому вдається зачепити щось таке у душах критиків і пошановувачів, що змушує їх резонувати у відповідь.

Поза тим, творча робота Дністрового аж ніяк не обмежується белетристикою. Поет, літературний критик, публіцист і есеїст, перекладач, він, за його власними словами, найбільше боїться одноманітності та однотипності у творчості. Тому, обмежений, як би парадоксально це не прозвучало, лиш внутрішніми рамками своєї особистісної свободи, Анатолій Дністровий творить, викриваючи і відкриваючи, проживаючи і аналізуючи прожите. Так. Саме так. Бо це його, розгубленого, відважного і нахабного у своїй відважності підлітка, колись засмоктувало ненажерливе міське нутро у дев'яності, це він, будучи у тому числі і науковцем, адже має ступінь кандидата наук з філософії, мав можливість на власні очі спостерігати, так би мовити із середини, за перебігом процесів, що відбуваються у біля наукових колах. Тому чітка, виважена достовірність, вимушена приземленість прози Анатолія Дністрового – наслідок його особистісної самобудови, самоочищення і саморозвитку, а не порочний потяг, зіпсутої наскрізь натури, до найогидніших і найбрутальніших рис у людині і соціумі.

Варто відзначити також, що попри усі негативні моменти, так відверто викриті письменником на сторінках його творів, проза Анатолія Дністрового аж ніяк не є песимістичним явищем в сучасній українській літературі, адже попри все, як уже було зазначено вище, письменник сам являє собою продукт того самого соціального, політичного, економічного зрізу історії, що і переважна більшість його персонажів. Безліч подій і ситуацій, описаних у романах – глибоко автобіографічні, а отже, самим своїм прикладом, особистісною своєю перемогою над собою - найбільшою із перемог, що лиш підвладні людині, письменник доводить життєствердну перспективу людського буття. А темні його сторони?.. ну так що ж, біле на чорному – ще яскравіше, ще разючіше, ще непорочніше. Світ, він такий як є, а не такий яким його хотілося б нам бачити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусак І. Педагогічний роман / Іван Андрусак // Народне слово [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://slovo-upn.com/admin/print.php?subaaction=shjwfull&id-1114790177&archiv>.
2. Дністровий А. Дрозоділа над томом Канта: [роман] / Анатолій Дністровий. — Львів: Піраміда, 2010. — 148 с
3. Дністровий А. Місто уповільненої дії / Анатолій Дністровий. — К.: Приватна колекція, 2003. — 126 с
4. Дністровий А. Патетичний блуд : [роман] / Анатолій Дністровий / худож.-оформлювач І. В. Осипов. — Харків : Фоліо, 2005. — 287 с.
5. Дністровий А. Пацики. Конкретний роман / Анатолій Дністровий. — К.: Факт, 2005. — 392 с.
6. Ставицька Л. Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників: [словник] / Леся Ставицька. — К.: Критика, 2008. — 456 с.
7. Харчук Р. Чому роман А. Дністрового «Патетичний блуд» не пригорнув мого серця / Роксана харчук // Вітчизна. — 2008. — № 3-4. — С. 153-155

This article considers the works of Anatoliy Dnistrovyi from philosophical viewpoint. The deep meaning of human existence in the society is revealed through such his writings as «Drosophila under Kant's volume», «Pathetic fornication», «The city of slow action», «The Dudes». This article describes the peculiarities of the author's worldview.